



**Mavzu: TERINING ZAMBURUG‘LI KASALLIKLARI:
ETIOLOGIYASI, KLINIK KO‘RINISHI, DIAGNOSTIKASI VA
DAVOLASH USULLARI**

*G‘allaorol Abu Ali Ibn Sino nomidagi jamoat salomatligi texnikumi
o‘qituvchisi*

Namazova Baxtiniso Rayimqulovna

Annotatsiya

Terining zamburug‘li kasalliklari dermatologik amaliyotda eng ko‘p uchraydigan infeksion kasalliklardan biri hisoblanadi. Ushbu kasalliklar teri, soch va tirnoqlarning turli zamburug‘lar bilan zararlanishi natijasida yuzaga keladi. Zamburug‘li infeksiyalar inson hayoti uchun bevosita xavf tug‘dirmasa-da, bemorning jismoniy va ruhiy holatiga salbiy ta‘sir ko‘rsatadi, mehnat qobiliyatini pasaytiradi hamda hayot sifatini yomonlashtiradi. So‘nggi yillarda immunitet tanqisligi holatlari, antibiotiklardan nazoratsiz foydalanish, qandli diabet va boshqa surunkali kasalliklarning ko‘payishi tufayli zamburug‘li kasalliklarning uchrash darajasi ortib bormoqda. Ushbu maqolada terining zamburug‘li kasalliklarining kelib chiqish sabablari, klinik belgilari, tashxislash usullari, davolash va profilaktika choralari keng yoritilgan.

Kalit so‘zlar: teri mikozi, dermatomikoz, dermatofitlar, kandidoz, onixomikoz, zamburug‘li infeksiya, diagnostika, davolash, profilaktika.

Abstract

Fungal skin diseases are among the most common infectious disorders encountered in dermatological practice. These diseases affect the skin, hair, and nails and are caused by various fungal pathogens. Although fungal infections are generally not life-threatening, they negatively affect physical health, psychological



well-being, and quality of life. The prevalence of fungal infections has increased in recent years due to immunodeficiency conditions, uncontrolled use of antibiotics, diabetes mellitus, and other chronic diseases. This article discusses the etiology, clinical manifestations, diagnosis, treatment, and prevention of fungal skin diseases.

Keywords: skin mycosis, dermatomycosis, dermatophytes, candidiasis, onychomycosis, fungal infection, diagnosis, treatment, prevention.

Kirish

Terining zamburug‘li kasalliklari insoniyatga qadim zamonlardan ma‘lum bo‘lib, bugungi kunda ham dermatologik kasalliklar orasida muhim o‘rin egallaydi. Zamburug‘lar tabiatda keng tarqalgan mikroorganizmlar bo‘lib, ma‘lum sharoitlarda inson organizmida kasallik keltirib chiqarish xususiyatiga ega. Ular asosan terining yuzaki qatlamlari, soch va tirnoqlarni zararlaydi. Ayrim hollarda esa organizmning chuqur to‘qimalariga ham kirib borishi mumkin. Jahon miqyosida millionlab insonlar turli xil zamburug‘li kasalliklardan aziyat chekmoqda. Ayniqsa, nam va issiq iqlimli hududlarda ushbu kasalliklar keng tarqalgan.

Terining zamburug‘li kasalliklari ko‘pincha dermatofitlar, xamirturushsimon zamburug‘lar va mog‘or zamburug‘lari tomonidan chaqiriladi. Dermatofitlar keratin moddasini parchalash xususiyatiga ega bo‘lib, ular terining shox qavati, soch va tirnoqlarda rivojlanadi. Candida turiga mansub zamburug‘lar esa inson organizmida shartli patogen mikroflora sifatida mavjud bo‘lib, immunitet pasayganda kasallik keltirib chiqaradi. Bundan tashqari, Malassezia furfur kabi zamburug‘lar ham terining ayrim kasalliklariga sabab bo‘ladi.

Kasallikning rivojlanishida tashqi va ichki omillar muhim ahamiyatga ega. Yuqori namlik, terining ko‘p terlashi, shaxsiy gigiyena qoidalariga rioya qilmaslik, umumiy foydalaniladigan basseyn, sauna va hammomlardan foydalanish



zamburug‘li infeksiyalarning yuqishiga yordam beradi. Shuningdek, immunitetning pasayishi, qandli diabet, semizlik, uzoq muddat antibiotik yoki gormonal preparatlar qabul qilish ham kasallik rivojlanishi uchun qulay sharoit yaratadi.

Terining zamburug‘li kasalliklari klinik jihatdan turlicha namoyon bo‘ladi. Bemorlar odatda qichishish, terining qizarishi, qipiqlanishi, achishish hissi va estetik nuqsonlardan shikoyat qiladilar. Zararlangan joylarda turli shakldagi dog‘lar, pufakchalar va yallig‘lanish o‘choqlari paydo bo‘lishi mumkin. Soch zararlanganda ularning mo‘rtlashishi va to‘kilishi kuzatiladi. Tirnoqlar zararlanganda esa ular qalinlashadi, rangini o‘zgartiradi va mo‘rtlashadi. Kasallik uzoq davom etganda bemorda ruhiy tushkunlik, uyatchanlik va ijtimoiy moslashuvning pasayishi ham kuzatilishi mumkin.

Zamburug‘li kasalliklarni aniqlash uchun klinik belgilar bilan bir qatorda laborator tekshiruvlar ham muhim ahamiyatga ega. Mikroskopik tekshiruv yordamida teri, soch yoki tirnoq namunalarida zamburug‘ elementlari aniqlanadi. Maxsus oziqa muhitlariga ekish orqali qo‘zg‘atuvchining turi aniqlanadi. Zamonaviy dermatologiyada dermatoskopiya, Vud lampasi va molekulyar-genetik tekshiruvlar ham keng qo‘llanilmoqda. Ushbu usullar tashxisni aniq qo‘yish va samarali davolash rejasini tanlash imkonini beradi.

Davolash jarayonida kasallikning turi, tarqalish darajasi va bemorning umumiy holati hisobga olinadi. Yengil hollarda mahalliy zamburug‘larga qarshi preparatlar qo‘llaniladi. Bunday vositalar krem, surtma, eritma va sprej shaklida ishlab chiqariladi. Kasallik keng tarqalgan yoki surunkali tus olgan hollarda tizimli davolash usullari qo‘llaniladi. Terbinafin, itrakonazol va flukonazol kabi preparatlar eng ko‘p tavsiya etiladigan vositalar hisoblanadi. Davolashning muvaffaqiyati ko‘p jihatdan bemorning shifokor tavsiyalariga qat‘iy amal qilishi va davolash kursini to‘liq yakunlashiga bog‘liq.



Profilaktika zamburug‘li kasalliklarga qarshi kurashning muhim yo‘nalishidir. Shaxsiy gigiyenaga rioya qilish, terini quruq saqlash, tabiiy matolardan tayyorlangan kiyim va poyabzallardan foydalanish, umumiy foydalaniladigan joylarda himoya vositalarini qo‘llash kasallikning oldini olishga yordam beradi. Shuningdek, immunitetni mustahkamlash, surunkali kasalliklarni nazorat qilish va kasallik belgilari paydo bo‘lganda o‘z vaqtida shifokorga murojaat qilish muhim ahamiyat kasb etadi.

Xulosa

Terining zamburug‘li kasalliklari keng tarqalgan va dolzarb tibbiy muammolardan biri hisoblanadi. Ularning o‘z vaqtida aniqlanishi, to‘g‘ri tashxis qo‘yilishi va kompleks davolanishi asoratlarning oldini olish hamda bemorlarning hayot sifatini yaxshilash imkonini beradi. Zamonaviy diagnostika va davolash usullarining rivojlanishi ushbu kasalliklarga qarshi kurashishda yuqori natijalarga erishishga xizmat qilmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Habif T.P. *Clinical Dermatology: A Color Guide to Diagnosis and Therapy*. Elsevier, 2021.
2. Bologna J.L., Schaffer J.V., Cerroni L. *Dermatology*. Elsevier, 2018.
3. Fitzpatrick T.B. *Fitzpatrick's Dermatology*. McGraw-Hill Education, 2019.
4. James W.D., Elston D.M. *Andrews' Diseases of the Skin: Clinical Dermatology*. Elsevier, 2020.
5. Hay R.J., Ashbee H.R. *Medical Mycology*. Wiley-Blackwell, 2022.
6. O‘zbekiston Respublikasi Sog‘liqni saqlash vazirligi. Dermatologik kasalliklarni tashxislash va davolash bo‘yicha klinik tavsiyalar. Toshkent, 2023.
7. Tibbiy mikologiya bo‘yicha o‘quv qo‘llanma. Toshkent, 2022.
8. Jahon sog‘liqni saqlash tashkiloti ma’lumotlari va tavsiyalari, 2023.